

ΕΚΘΕΣΗ ΜΕΤΑΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ-ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

της Μαριλένας Παπαδάκη

Θέμα:

Η Ελλάδα στο Διαρκές Δικαστήριο Διεθνούς Δικαιοσύνης (1920-1940)

Εισαγωγή: Σύντομη ιστορική επισκόπηση

Η διεθνής διαιτησία αποτελεί παράμετρο της ειρηνικής επίλυσης των διεθνών διαφορών και συναντάται με διαφορετικές μορφές και εκφάνσεις από τα αρχαία χρόνια ως τις μέρες μας. Η διαιτησία μέσω της δικαστικής οδού υπήρχε σε διάφορες ιστορικές περιόδους, ωστόσο, τα διεθνή διαρκή δικαστήρια είναι ένα φαινόμενο σχετικά σύγχρονο στις διεθνείς σχέσεις. Εμφανίστηκαν μόλις τον 20^ο αιώνα, ως απόρροια της ανάπτυξης και εντατικοποίησης των διακρατικών σχέσεων, αλλά και της εξέλιξης του διεθνούς δικαίου, ενώ συνδέθηκαν γενικότερα με την εμφάνιση και τη δράση των διεθνών οργανισμών. Στην ευρωπαϊκή ήπειρο, πρώτες οι δύο Συνδιασκέψεις της Χάγης (1899-1910), κατά τις οποίες πραγματοποιήθηκε μεγάλο μέρος της κωδικοποίησης του δικαίου του πολέμου, προώθησαν την ιδέα της διεθνούς δικαιοσύνης. Το 1899 συστήνεται το Διαρκές Διαιτητικό Δικαστήριο, ενώ το 1907 προτείνεται η σύσταση διεθνούς ακυρωτικού δικαστηρίου για ιδιώτες καθώς και διεθνές δικαστήριο για ιδιώτες ουδέτερων κρατών που είχαν υπάρξει θύματα αδικίας από βίαιες επιτάξεις ή επιθέσεις στα πλοία τους (κυρίως κατά τη διάρκεια του ρώσο-ιαπωνικού πόλεμο του 1904). Με πρόδρομους το Δικαστήριο Δικαιοσύνης Κεντρικής Αμερικής που συστάθηκε το Δεκέμβριο του 1907, το Διεθνές Διαιτητικό Δικαστήριο και τα Μικτά Διαιτητικά Δικαστήρια ad hoc που συστάθηκαν για την επίλυση διαφορών μεταξύ ιδιωτών και κρατών όπως προέκυψαν από τις συνθήκες που τερμάτισαν τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, το Διαρκές Δικαστήριο Διεθνούς Δικαιοσύνης (ΔΔΔΔ) είναι το πρώτο δικαστήριο με διεθνή χαρακτήρα και γενικευμένες αρμοδιότητες. Συστάθηκε με το άρθρο 14 του Καταστατικού χάρτη της Κοινωνίας των Εθνών (28 Απριλίου 1919) και το καταστατικό του υιοθετήθηκε από την πρώτη Γενική συνέλευση της ΚΤΕ, ενώ δεν επικυρώθηκε αρχικά από τις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Σοβιετική Ένωση. Το 1945 έδωσε τη θέση του στο Διαρκές Δικαστήριο Δικαιοσύνης που λειτουργεί ως τις μέρες μας, ως το βασικό δικαστικό όργανο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Το Διαρκές Δικαστήριο Διεθνούς Δικαιοσύνης, στην σχεδόν εικοσαετή δράση του, από το 1922-1940, έκρινε 29 υποθέσεις μεταξύ κρατών και εξέδωσε 27 συμβουλευτικές

γνώμες σε κυβερνήσεις σχετικά με θέματα διεθνούς δικαίου. Συνείσφερε ιδιαίτερα με τη δράση του στην ανάπτυξη και εξέλιξη του διεθνούς δικαίου αλλά και στην εδραίωση της ιδέας της ειρηνικής επίλυσης των διεθνών διαφορών μέσω ενός μόνιμου διεθνούς δικαστικού οργάνου. Η Ελλάδα, ως χώρα, είχε μια έντονη (για τα δεδομένα της έκτασης και του πληθυσμού της) παρουσία και συμμετοχή στο θεσμό αυτό. Οι διάφορες ελληνικές υποθέσεις συνδέθηκαν κυρίως με την ερμηνεία αμφίσημων σημείων των Συνθηκών της Λωζάννης και του Νεϊγύ, μειονοτικά θέματα στα Βαλκάνια, καθώς και την προστασία των δικαιωμάτων της Ελλάδας που απέρρεαν από το καθεστώς των διομολογήσεων στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, έπειτα από τις εδαφικές ανακατατάξεις που προέκυψαν μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και την εγκαθίδρυση του συστήματος των Εντολών. Την παρουσία της Ελλάδας στο δικαστήριο αυτό ενθάρρυνε το γεγονός ότι η χώρα βρέθηκε στο στρατόπεδο των νικητριών δυνάμεων, ο γενικότερος προσανατολισμός της εξωτερικής πολιτικής προς τη διατήρηση του status quo και της διεθνούς ειρήνης με βασικό άξονα τη συμμετοχή της στην Κοινωνία των Εθνών, η επαναδιαπραγμάτευση των σχέσεων της με τους πρώην συμμάχους, αλλά και η ανάγκη δημιουργίας νέων συμμαχιών. Εξάλλου, σημαντικό ρόλο στην συνεχή παρουσία της Ελλάδας στο ΔΔΔΔ έπαιξε η υποστήριξη και αποδοχή που έλαβε ο νέος θεσμός από μια σειρά σημαντικών διεθνολόγων ελληνικής καταγωγής.

Θέμα-σκοπός έρευνας

Θέμα της έρευνας ήταν η μελέτη της ελληνικής παρουσίας στο Διαρκές Δικαστήριο Διεθνούς Δικαιοσύνης (ΔΔΔΔ). Η έρευνα κάλυψε την παρουσίαση και ανάλυση των υποθέσεων για τις οποίες προσέφυγε το ελληνικό κράτος σε αυτό, τις συμβουλευτικές γνώμες που ζήτησε, τους εκπροσώπους που χρησιμοποίησε για να υποστηρίξουν τα συμφέροντά του καθώς και τη νομολογία που προέκυψε από τις υποθέσεις αυτές. Πρόκειται για μια διεπιστημονική μελέτη η οποία έλαβε υπόψη τόσο το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο εντασσόταν η κάθε υπόθεση, όσο και τη νομική διάσταση και σκέψη που την πλαισίωνε.

Επιστημονική συζήτηση-βιβλιογραφική επισκόπηση

Η παρούσα έρευνα τοποθετείται ανάμεσα στους κλάδους της διπλωματικής ιστορίας και της ιστορίας του διεθνούς δικαίου. Ο δεύτερος κλάδος δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος στην Ελλάδα, και συχνά συγχέεται με τη σπουδή των διεθνών σχέσεων ή της διπλωματικής ιστορίας. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι απαιτεί εξειδικευμένες γνώσεις τόσο στην ιστορική μελέτη και έρευνα, όσο και στη νομική επιστήμη, σκέψη και πρακτική. Επιπλέον, αναφορικά με το διεθνές δίκαιο, ο ερευνητής-ιστορικός, είναι σημαντικό να έχει καλή γνώση του σύγχρονου πλαισίου και της νομολογίας του διεθνούς δικαίου, ώστε να μπορεί να κατανοήσει σε βάθος τις απαρχές και την εξέλιξη των θεσμών και της φιλοσοφίας του διεθνούς δικαίου. Τα τελευταία δέκα χρόνια βλέπουμε μια πιο συντονισμένη ανάπτυξη της ιστορίας του διεθνούς δικαίου, με σαφείς επιρροές από τις διάφορες αποδομητικές προσεγγίσεις του νομικού λόγου και πρακτικής (*Critical Legal Studies, LinguisticTurn*). Η ιστορία του διεθνούς δικαίου, η

οποία για πολλά χρόνια περιοριζόταν σε αναλύσεις της νομικής σκέψης επιφανών διεθνολόγων και διαφόρων σχολών, παραχωρεί σταδιακά τη θέση της σε νέες προσεγγίσεις με σαφή διεπιστημονικό προσανατολισμό. Αυτή η στροφή της ιστορίας του διεθνούς δικαίου βρήκε την έκφρασή της σε εξειδικευμένα προγράμματα σπουδών και μεγάλα διεπιστημονικά έργα όπως *The Gentle Civilizer of nations* του M. Koskenniemi (2002), και το πρόσφατα μεταφρασμένο στα αγγλικά *The Epochs of International Law* του Wilhelm Grewe (*Epochen der Völkerrechtgeschichte*), 1984. Η τάση αυτή προς μια διεπιστημονική προσέγγιση της ιστορίας του διεθνούς δικαίου είναι εμφανής στην έκδοση *Encyclopedia of Public International Law*, του Max Planck Institute της Χαϊδελβέργης, ενώ έχει σαφώς προσεγγίσει τα ενδιαφέροντα διεθνών νομικών περιοδικών όπως το *European Journal of international law* και το *Leiden Journal of international law*.

Το 2012, το ογκώδες *Oxford handbook of the history of international law* αποπειράθηκε να αναδείξει την ιστορία του διεθνούς δικαίου μέσα από το πρίσμα μιας παγκόσμιας θεώρησης, ασκώντας κριτική τόσο στις ευρωποκεντρικές προσεγγίσεις, όσο και στις μονομερείς επιστημολογικές αναλύσεις. Με αυτό τον τρόπο, έκανε ευρύτερα γνωστό ένα καινούριο πεδίο σκέψης και μελέτης της ιστορίας του διεθνούς δικαίου που επικεντρώνεται γύρω από το συνδυασμό της μελέτης των ιδεών, των γεγονότων και των προσώπων. Ειδικότερο βάρος δίνεται πλέον στην αλληλεπίδραση μεταξύ της τοπικής και της παγκόσμιας ιστορίας, καθώς και στη διαχρονικότητα ιδεών και θεσμών, των οποίων η ανάπτυξη και εξέλιξη μελετάται υπό το πρίσμα της κοινωνικής και ιστορικής συνέχειας και όχι στη λογική μιας γραμμικής εξελικτικής πορείας. Το έθνος-κράτος παύει να είναι το παραδοσιακό αντικείμενο της ιστορικής ανάλυσης. Τη θέση του παίρνει η ανάλυση των ιδεών, των κινημάτων, των θεσμών και των προσώπων ως φορέων αυτών των ιδεών και παραγόντων εξέλιξης των θεσμών.

Αν και παραδοσιακά στη γερμανική ιστοριογραφία η ιστορία των γεγονότων είναι αντίθετη με την ιστορία των ιδεών, ένας συνδυασμός τους στην ιστορία του δικαίου είναι απαραίτητος καθότι οι ιδέες μεταλλάσσονται στον ιστορικό χρόνο και επηρεάζονται τόσο από το ιστορικό γεγονός, όσο και από το κοινωνικό γίγνεσθαι. Ο συνδυασμός της ιστορίας γεγονότων, ιδεών, και προσώπων σε σχέση με τις εκάστοτε κοινωνικές συνθήκες βρίσκεται στη βάση της παρούσας έρευνας. Μία υπόθεση στο ΔΔΔΔ πλαισιώνεται από ένα συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός και συγκεκριμένες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, υποστηρίζεται θεωρητικά ή καταδικάζεται από συγκεκριμένα πρόσωπα που ακολουθούν συγκεκριμένες ιδέες και πρότυπα, τα οποία παραπέμπουν πολύ συχνά σε κοινές αναφορές και κοινά νομικά και κοινωνικά συστήματα.

Μεθοδολογία που ακολουθήθηκε

1.Εξέταση και ανάλυση του θεσμού της διαιτησίας μέσω της δικαστικής οδού και τοποθέτηση στο ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο.

2.Γενική ανάλυση της δράσης και του έργου του ΔΔΔΔ. Εξέταση σημαντικών υποθέσεων, του ιστορικού τους πλαίσιο και της συμβολής τους στην εξέλιξη του διεθνούς δικαίου. Σύντομη περιγραφή της διαδικασίας που ακολουθούνταν προκειμένου το εν λόγω δικαστήριο να αναλάβει και να προβεί σε κάποια απόφαση, ή γνωμοδότηση. Τονίζεται η σημασία της ύπαρξης και χρησιμοποίησης στην έρευνα των Πρακτικών της σειράς C, στην οποία υπάρχουν όλες οι αναφορές, οι λόγοι που εκφωνήθηκαν από τους δικηγόρους της κάθε πλευράς, οι οποίοι πολλές φορές αποτελούν ιδιαίτερα αξιόλογα δείγματα της επιστήμης του διεθνούς δικαίου και συχνά δεν χρίζουν της απαραίτητης προσοχής έναντι της τελικής απόφασης που κρίνει την επιτυχία ή την ήττα της χώρας στην εκάστοτε υπόθεση. Η μελέτη της επιχειρηματολογίας των δικηγόρων είναι εργαλείο με το οποίο μπορεί ο ερευνητής να παρακολουθήσει την εξέλιξη της επιστήμης του διεθνούς δικαίου και τη χρήση του νομικού λεξιλογίου για την επίτευξη κρατικών πολιτικών. Ταυτόχρονα, αναδεικνύεται η πλούσια κληρονομιά που άφησαν οι διεθνολόγοι της εποχής για μια σειρά θεμάτων καθαρά νομικής φύσεως αλλά και εξωτερικής πολιτικής.

3.Εξέταση και ανάλυση των υποθέσεων στις οποίες εμπλέκεται η Ελλάδα, με ειδικότερη εξέταση των βασικών αξόνων επιχειρηματολογίας των συνηγόρων των κρατών και με έμφαση στις αντιθέσεις και τη διαφορά την οποία καλούνται να λύσουν, αναφορά στην τελική απόφαση ή γνωμοδότηση του δικαστηρίου και νομολογία που προκύπτει από αυτή με παράλληλη προσπάθεια ερμηνείας και ανάλυσης των δεδομένων που προέκυψαν.

4. Καθώς, συχνά γνωρίζουμε τις αποφάσεις του Δικαστηρίου αποκομμένες από την ιστορική τους πραγματικότητα, προσπάθεια να ενταχθεί η κάθε υπόθεση στο ιστορικό πλαίσιο, με σύντομη περιγραφή της εξωτερικής πολιτικής και των εξωτερικών σχέσεων των δύο κρατών τη δεδομένη στιγμή που εκτυλίσσεται η δίκη αλλά και του ιστορικού παρελθόντος των μεταξύ τους σχέσεων. Στόχος η μη μονομερής χρήση και ερμηνεία του διεθνούς δικαίου αναφορικά με τις υποθέσεις αλλά κυρίως η παρακολούθηση της αλληλεπίδρασης της διεθνούς νομικής θεωρίας με την κρατική πρακτική, των πρακτικών εργαλειοποίησης του διεθνούς δικαίου για την επίτευξη πολιτικών στόχων αλλά και η ερμηνεία του όχι μόνο ως οργάνου που εκφράζει και εξυπηρετεί κρατικά συμφέροντα, αλλά και ως παράγοντα επιρροής της πολιτικής και της κρατικής πρακτικής.

5.Δεν ακολουθήθηκε χρονολογική σειρά στην παρουσίαση των υποθέσεων, αλλά διατηρήθηκε ο χωρισμός των υποθέσεων με βάση τις διμερείς εξωτερικές σχέσεις των κρατών.

6.Αναφορικά με το διεθνές δίκαιο και τη νομολογία που προέκυψε, οι ελληνικές υποθέσεις ερευνήθηκαν και ερμηνεύτηκαν υπό το πρίσμα των εξής κατηγοριών: α.Πηγές διεθνούς δικαίου (ζητήματα συσχετισμού των πηγών, ανάγνωσης Συνθηκών, εθιμικού δικαίου, γενικών αρχών δικαίου, νομολογίας, ισότητας), β.Οριοθέτηση δικαιοδοσίας διεθνούς δικαίου και εθνικών νομικών τάξεων (συστηματικές σχέσεις ανάμεσα στη διεθνή νομική τάξη και την εσωτερική νομική τάξη, εσωτερικό δίκαιο

έναντι διεθνούς δικαιοσύνης, διεθνές δίκαιο έναντι εσωτερικών δικαστηρίων), γ.Δικαιοδοσία του κράτους [σε έδαφος (εσωτερικά ύδατα, θαλάσσιες ζώνες, εδάφη υπό στρατιωτική κατοχή ή από απόσχιση) και πληθυσμούς] δ.Υποκείμενα του διεθνούς δικαίου, δικαιώματα και υποχρεώσεις, ε.Διεθνής ευθύνη, πόλεμος και ουδετερότητα

7.Παράλληλα, σε μια προσπάθεια να προσεγγιστούν οι πρωταγωνιστές της ιστορίας, συγκεντρώθηκε, σε πρώτη φάση από βιογραφικά λεξικά, βιογραφικά στοιχεία για τους συνηγόρους των ελληνικών υποθέσεων, ενώ παρουσιάζονται συνοπτικά και οι βίοι των υπολοίπων δικηγόρων και αντιπροσώπων, Ελλήνων και ξένων, σε μια προσπάθεια να αναδειχτούν τα διεθνή δίκτυα νομικών, οι διάφορες φωνές που αντιπροσωπεύουν όμοιες ή αντίθετες νομικές σχολές και βρίσκονται άλλοτε σε αντίθετα και άλλοτε στο ίδιο στρατόπεδο, καλούμενοι να εξυπηρετήσουν από τη μια μεριά τα εθνικά συμφέροντα του κράτους που υποστηρίζουν, από την άλλη πλευρά το κύρος του διεθνούς δικαίου και του νέου φορέα που το αντιπροσωπεύει.

Στο πλαίσιο της μεταδιδακτορικής έρευνας διερευνήθηκαν οι εξής υποθέσεις/δίκες:

Ελλάδα και Μ. Βρετανία

1924 Ελλάδα εναντίον Μ. Βρετανίας: Υπόθεση παραχωρήσεων Μαυρομάτη και απόφαση της 30^{ης} Αυγούστου 1924

1925 Ελλάδα εναντίον Μ. Βρετανίας: Υπόθεση παραχωρήσεων Μαυρομάτη και απόφαση της 26^{ης} Μαρτίου 1925

1927 Ελλάδα εναντίον Μ. Βρετανίας: Υπόθεση παραχωρήσεων Μαυρομάτη και απόφαση της 10^{ης} Οκτωβρίου 1927

Οι πολύ σημαντικές για τη νομολογία του διεθνούς δικαίου Υποθέσεις Μαυρομάτη αφορούσαν μεταξύ άλλων ζητήματα συμμόρφωσης μιας βρετανικής διοικητικής πράξης με διεθνείς υποχρεώσεις της Μεγάλης Βρετανίας ως Εντολοδόχου Δύναμης στη Παλαιστίνη και αργότερα στην Ιερουσαλήμ αναφορικά με την εγκυρότητα των συμβολαίων εκμετάλλευσης (διομολογήσεων) στο οθωμανικό δίκαιο καθώς και το ζήτημα της αναγνώρισης της υπεροχής/επικράτησης του διεθνούς δικαίου έναντι του εσωτερικού δικαίου των κρατών. Το ελληνικό κράτος προσέφυγε στο ΔΔΔΔ κατά της Μεγάλης Βρετανίας για λογαριασμό του Μαυρομάτη, επιχειρηματία ελληνικής υπηκοότητας στον οποίο είχαν εκχωρηθεί από την Οθωμανική Αυτοκρατορία δικαιώματα εκμετάλλευσης ηλεκτρικής ενέργειας και πόσιμου νερού στην Παλαιστίνη, την οποία είχε καταλάβει μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο η Μεγάλη Βρετανία στο πλαίσιο του συστήματος των Εντολών. Η υπόθεση θεωρείται από τις σημαντικότερες για μια σειρά από λόγους. Αφενός μέσα από αυτή διαφαίνονται η δυναμική του πλούτου και της ισχύος που αναπτύσσεται μεταξύ του κέντρου και της περιφέρειας της Ευρώπης στο μεσοπόλεμο καθώς και η προσπάθεια ανεξαρτητοποίησης του νεοσυσταθέντος διεθνούς δικαστηρίου από πολιτικές πιέσεις των Μεγάλων Δυνάμεων στην προσπάθεια διασφάλισης των συμφερόντων τους στην Εγγύς Ανατολή. Παράλληλα τονίζεται και ο τρόπος με τον οποίο ο διεθνής νομικός λόγος

αναδιαμορφώνει τη σχέση, κέντρου-περιφέρειας αναδεικνύοντας το διεθνές δίκαιο σε μέσο διεθνούς διακυβέρνησης. Επιπλέον φανερώνονται τα δικαιώματα των κρατών μέσα στο σύστημα των Εντολών όπως αυτό διαμορφώνεται στα χρόνια που ακολούθησαν τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, ενώ παρουσιάζεται η αλληλεπίδραση διαφορετικών κρατικών πολιτικών και νομικών συστημάτων και σκέψης. Το σημαντικότερο όμως στη συγκεκριμένη υπόθεση είναι ο ρόλος του διεθνούς δικαίου ως προστάτη των ιδιωτικών συμφερόντων με την έκδοση Απόφασης (Arrêt) αναφορικά με τη διεθνή ευθύνη των κρατών και τη διπλωματική προστασία, δηλαδή τη διαμεσολάβηση του κράτους για την προστασία δικαιωμάτων των υπηκόων του εκτός της επικράτειάς του. Το ψήφισμα αυτό είναι η γνωστό στη διεθνή βιβλιογραφία ως Arrêt 2 ή Απόφαση για τη διπλωματική προστασία, πολλές φορές όμως αναφέρεται και ως «Arrêt Politis», επειδή βασίστηκε στην αγόρευση του Έλληνα διεθνολόγου Νικολάου Πολίτη, συνηγόρου της Ελλάδας στην υπόθεση. Ως αποτέλεσμα της αποδοχής αυτής της αρχής, εξετάστηκαν και ζητήματα ύψους και φύσης των αποζημιώσεων και το κατά πόσο αυτές επηρεάζονται από τις υποτιμήσεις των νομισμάτων στα οποία καταβάλλονται.

Με αφορμή τις υποθέσεις Μαυρομάτη εξετάζονται μεταξύ άλλων η νομική υπόσταση των ιδιωτών όπως προβλέπεται μέσα στις συνθήκες, το σύστημα των εντολών σε σχέση με τη μεταβίβαση των υποχρεώσεων στα κράτη που τις ανέλαβαν. Στην υπόθεση του 1924 ανέκυψαν και ζητήματα πηγών του διεθνούς δικαίου όπως και το δικαίωμα και η ελευθερία των κυβερνήσεων για μη επικύρωση μιας συνθήκης καθώς η Βρετανία υποστήριξε ότι η υπόθεση δεν μπορούσε να έχει ως βάση τη Συνθήκη της Λωζάννης και το πρωτόκολλο, το σχετικό με τις διομολογήσεις της περιόδου 1914-1918, εφόσον την εποχή που η Ελλάδα κατέθεσε το σχετικό αίτημα στο δικαστήριο, δεν είχε επικυρώσει τη Συνθήκη και τις πράξεις που τη συνόδευαν. Τέθηκαν επιπλέον ζήτημα ανταγωνισμού της βρετανικής εντολής στην Παλαιστίνη και του Πρωτοκόλλου XII της Συνθήκης της Λωζάννης και ζήτημα αναδρομικής ισχύος μιας Συνθήκης. Ζητήματα πηγών του διεθνούς δικαίου ανέκυψαν και στις αντίστοιχες υποθέσεις εκχωρήσεων Μαυρομάτη στην Ιερουσαλήμ 1925 & 1927, με βασικότερο το ζήτημα της δυνατότητας χρήση της νομολογίας του δικαστηρίου ως αποδεικτικό στοιχείο στήριξης της υπόθεσης.

Ελλάδα και Δημοκρατία της Τουρκίας

1925 Ελλάδα εναντίον Δημοκρατίας της Τουρκίας: Υπόθεση ανταλλαγής πληθυσμών

α) Συμβουλευτική γνώμη της 21^{ης} Φεβρουαρίου 1925, Σύμβαση IV της Λωζάνης της 30/01/1923, άρθρο 2 αναφορικά με τον όρο «εγκατεστημένοι»

β) Ζήτημα εκδίωξης του Οικουμενικού Πατριάρχη Κωνσταντίνου ως ανταλλάξιμου

Στις υποθέσεις ανταλλαγής των ελληνικών και τουρκικών πληθυσμών του 1925, το ΔΔΔΔ κλήθηκε να αποφανθεί σχετικά με την ερμηνεία του όρου «εγκατεστημένοι», μη νομικού όρου, όπως αυτός αναφέρεται μέσα στη Σύμβαση της Λωζάννης του 1923 για τους χριστιανούς της Κωνσταντινούπολης που εξαιρέθηκαν της υποχρεωτικής

ανταλλαγής. Ο όρος «εγκατεστημένοι» δημιούργησε δυσκολίες ερμηνείας ανάμεσα στα μέλη της Μικτής Επιτροπής υπεύθυνης για την ανταλλαγή. Η ελληνική πλευρά εκτιμούσε ότι ο όρος θα πρέπει να ερμηνευθεί αυστηρά στο πλαίσιο της Σύμβασης Ανταλλαγής, ενώ η τουρκική πλευρά υποστήριζε ότι η ερμηνεία θα έπρεπε να λάβει υπόψη τις εθνικές νομοθεσίες των κρατών, ως κυριαρχικό δικαίωμα που ανήκει στην αποκλειστική δικαιοδοσία τους. Το ΔΔΔΔ κλήθηκε να αποφανθεί για το ποιές κατηγορίες θεωρούνται εγκατεστημένοι, την ακριβή έννοια του όρου, τη νομιμοποίηση ή μη των εθνικών νομικών τάξεων και το ποιά νομική τάξη/όργανο (π.χ. Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής ή εθνικά δικαστήρια) έχουν δικαιοδοσία να ορίσουν τον εγκατεστημένο. Η υπόθεση, μεταξύ άλλων, έφερε στο προσκήνιο την υποχρέωση των δύο χωρών να αλλάξουν τις εσωτερικές νομοθεσίες τους προκειμένου να διασφαλίσουν την ορθή εκτέλεση των όρων της Σύμβασης της Λωζάννης του 1923 (κυρίως το ζήτημα της συμμόρφωσης του τουρκικού νόμου της 14^{ης} Αυγούστου του 1914 με τη Σύμβαση, νόμου που αφορούσε την έγγραφη σε καταλόγους και πολιτογράφηση), το ζήτημα της αντιδικίας για θέματα δικαιοδοσίας μεταξύ της Μικτής Επιτροπής και των τουρκικών δικαστηρίων σχετικά με την εκτέλεση των όρων της Σύμβασης, καθώς και το ζήτημα της ανάγκης επιστροφής στο εσωτερικό δίκαιο σχετικά με την ερμηνεία του όρου «εγκατεστημένοι» στο άρθρο 2 της Σύμβασης της Λωζάννης. Στην υπόθεση ανέκυψαν ζητήματα πηγών του διεθνούς δικαίου, ενώ συζητήθηκε η περίπτωση διαφωνίας νόμων, η δυνατότητα εναρμόνισής τους καθώς και το κατά πόσο μια διεθνή Συνθήκη θίγει ζητήματα εθνικής κυριαρχίας όταν επιβάλλεται των εθνικών νόμων. Ακόμη τέθηκε ζήτημα απόδοσης απόφασης από διεθνές όργανο στη βάση της ισότητας κυρίως για ίση μεταχείριση στο δικαίωμα εγκατάστασης μελών της ίδιας οικογένειας. Το ζήτημα εξετάστηκε και από τη σκοπιά του δικαίου των μειονοτήτων, ενώ το ΔΔΔΔ τελικά πρότεινε να εξεταστεί το ζήτημα με μοναδική βάση τη Σύμβαση και όχι τις εθνικές νομοθεσίες από τις οποίες θα προέκυπτε πιθανή άνιση μεταχείριση των πληθυσμών που εξαιρέθηκαν της ανταλλαγής.

Με αφορμή το ζήτημα της ερμηνείας του όρου «εγκατεστημένοι» ζητήθηκε σε δεύτερη φάση από την ελληνική κυβέρνηση η πιθανή συμβολή του Δικαστηρίου ώστε να αποφευχθεί η απομάκρυνση του Πατριάρχη Κωνσταντίνου από την Κωνσταντινούπολη, αίτημα που τελικά αποσύρθηκε καθώς διευθετήθηκε μέσω της διεθνοποίησης του ζητήματος και της διπλωματίας. Με αφορμή το ζήτημα των «εγκατεστημένων», μέσα από τα επίσημα έγγραφα και τη σχετική αλληλογραφία μπορεί κανείς να παρακολουθήσει την γενικότερη πορεία του αιτήματος της ελληνικής κυβέρνησης να εξαιρεθούν της ανταλλαγής οι εκπρόσωποι του Πατριαρχείου, οι οποίοι ως μετακινούμενοι δημόσιοι υπάλληλοι δε θα μπορούσαν να έχουν σταθερή εγκατάσταση στην Κωνσταντινούπολη, ενώ η παραμονή τους κρίθηκε απαραίτητη για τη διασφάλιση της ορθής λειτουργίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

1928 Ελλάδα εναντίον Δημοκρατίας της Τουρκίας: Ερμηνεία της ελληνοτουρκικής συμφωνίας της 1^{ης} Δεκεμβρίου 1926 (τελικό πρωτόκολλο, άρθρο IV) και συμβουλευτική γνώμη της 28^{ης} Αυγούστου 1928

Στην υπόθεση αυτή ζητήθηκε η συμβουλή του Δικαστηρίου αναφορικά με τη δικαιοδοσία του Διεθνούς Διαιτητικού Δικαστηρίου της Κωνσταντινούπολης που ιδρύθηκε με τη Συνθήκη της Λωζάνης σε σχέση με τις διευρυμένες δικαιοδοσίες της Μικτής Επιτροπής Ανταλλαγής στον τομέα της διαιτησίας. Στην υπόθεση τέθηκαν και ζητήματα πηγών του διεθνούς δικαίου κυρίως το κατά πόσο γενικοί κανόνες διαδικασίας σχετικές με εξαιρέσεις περιπτώσεων εκκρεμοδικίας ή δεδικασμένου μπορούν να εφαρμοστούν στο διεθνές δίκαιο.

1933 Οριοθέτηση των χωρικών υδάτων μεταξύ της νήσου Καστελόριζο και τα ανατολικά παράλια, εντολή της 26^{ης} Ιανουαρίου 1933.

Αν και στην υπόθεση δεν εμπλέκεται το ελληνικό κράτος καθώς αφορά διαφωνία της Ιταλίας και της Δημοκρατίας της Τουρκίας αναφορικά με οριοθέτηση των μεταξύ τους χωρικών υδάτων, παρουσιάζει ενδιαφέρον (και ως τέτοια μελετήθηκε) για την Ελλάδα δεδομένης της μετέπειτα ενσωμάτωσης της περιοχής στο ελληνικό κράτος και τον εκ νέου καθορισμό των συνόρων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.

Ελλάδα και Βουλγαρία

1924 Ελλάδα εναντίον Βουλγαρίας: Υπόθεση Συνθήκης Νειγύ (άρθρο 179, παράρτημα, παράγραφος 4 (ερμηνεία) και απόφαση της 12^{ης} Σεπτεμβρίου 1924

Η υπόθεση αφορούσε ερμηνεία παραγράφου της Συνθήκης του Νειγύ με στόχο την αναγνώριση και απόδοση αποζημιώσεων για βλάβες σε ιδιώτες που προκλήθηκαν κατά τη διάρκεια της βουλγαρικής κατοχής στη διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, έπειτα από υποσχέσεις της Βουλγαρίας για αποζημίωση τυχόν βλαβών που θα προκαλούνταν από το καθεστώς κατοχής της Μακεδονίας, ενώ η Ελλάδα βρισκόταν υπό καθεστώς ουδετερότητας. Οι καταστροφές που υπέστησαν οι κάτοικοι της Μακεδονίας εξαιτίας της βουλγαρικής κατοχής, όπως αναφέρονται στο άρθρο 4 της Συνθήκης του Νειγύ και στο πόρισμα του Ador, τη διαιτησία του οποίου ζήτησαν οι δύο χώρες για το ζήτημα αυτό, έγειραν το θέμα της διεθνούς ευθύνης της Βουλγαρίας και το κατά πόσο άλλαζαν οι όροι της με την είσοδο της Ελλάδας στον πόλεμο ως αντιπάλου. Οι προηγούμενες διαβεβαιώσεις της Βουλγαρίας δεν έγιναν αποδεκτές προς εξέταση από το ΔΔΔΔ καθώς κρίθηκαν εκτός της δικαιοδοσίας του ενώ υποστηρίχτηκε η αρχή ότι ο πόλεμος ακυρώνει στο διεθνές δίκαιο τις συνθήκες και τις προηγούμενες συμφωνίες μεταξύ των εμπόλεμων. Επιπλέον εξετάστηκαν ζητήματα πηγών του διεθνούς δικαίου κυρίως το κατά πόσο οι διεθνείς συνθήκες έχουν ισχύ νόμων καθώς και τις επιπτώσεις της αλλαγής των συνθηκών του πολέμου στις διεθνείς συμβάσεις.

1930 Ελλάδα εναντίον Βουλγαρίας: Υπόθεση ελληνοβουλγαρικών «κοινοτήτων» και συμβουλευτική γνώμη της 31^{ης} Ιουλίου 1930

Η υπόθεση αυτή συνδέθηκε με το δίκαιο των μειονοτήτων και συγκεκριμένα την εννοιολόγηση της «κοινότητας» στο πλαίσιο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και της συσχέτισής του με τον όρο της θρησκευτικής/εθνικής μειονότητας. Η ελληνική πλευρά που διεκδικούσε μέρος της εγκαταλειμμένης ακίνητης περιουσίας της ελληνικής κοινότητας στη Βουλγαρία, στράφηκε κυρίως γύρω από τον ορισμό της έννοιας της «κοινότητας» όπως αυτή καταγράφηκε μέσα στη Σύμβαση, της υπεροχής της Σύμβασης επί του βουλγαρικού εσωτερικού δικαίου αλλά και του θέματος της αναγνώρισης νομικής υπόστασης της εν λόγω κοινότητας. Το ΔΔΔΔ αναγνώρισε την ιστορική διαδρομή που οδήγησε στην έννοια της «κοινότητας» στα κράτη-διάδοχα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, απέδωσε σε αυτή μια μορφή νομικής υπόστασης λόγω των ειδικών συνθηκών σύνθεσης και οργάνωσης της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και

αναγνώρισε στην «κοινοτητα» το δικαίωμα κτήσης περιουσιακών στοιχείων χωρίς το δικαίωμα αυτό να συνδέεται με οποιοδήποτε τρόπο με την ύπαρξη δικαιωμάτων διεκδίκησης αποζημίωσης από το κράτος με το οποίο συνδεόταν η κοινότητα «εθνικά» ακόμη και στην περίπτωση που οι νόμιμοι ιδιοκτήτες δεν μπορούσαν να ταυτοποιηθούν. Αναφορικά με τη διπλωματική προστασία, το ΔΔΔΔ διαχώρισε την έννοια του «εθνικού δεσμού» με αυτόν της εθνικότητας. Τέλος εξετάστηκαν ζητήματα της δικαιοδοσίας μεταξύ της Μικτής Επιτροπής και των βουλγαρικών δικαστηρίων για την εκτέλεση των όρων της Σύμβασης του Νειγύ του 1919 σχετικά με εθελούσια ανταλλαγή των ελληνικών και βουλγαρικών κοινοτήτων των δύο χωρών.

1932 Ελλάδα εναντίον Βουλγαρίας: Υπόθεση ελληνοβουλγαρικού συμφώνου της 9^{ης} Δεκεμβρίου 1927 (Σύμφωνο Καφαντάρη-Μολότωφ του 1927), ερμηνεία του συμφώνου και συμβουλευτική γνώμη της 8^{ης} Μαρτίου 1932

Στην υπόθεση αυτή οι έννοιες της υποκατάστασης και της αναδοχής βρήκαν εφαρμογή ως διεθνείς υποχρεώσεις. Η υπόθεση αφορούσε την ερμηνεία του Συμφώνου Καφαντάρη-Μολότωφ του 1927 που συνόδευε τη Σύμβαση του 1922 αναφορικά με πλάνο πληρωμών αποζημιώσεων των δύο κοινοτήτων βουλγαρικής και ελληνικής που μετανάστευσαν εθελούσια με τη Συνθήκη του Νειγύ με τη Βουλγαρία να υποστηρίζει ότι το χρέος αφορά υποχρέωση του κράτους έναντι ιδιωτών (ιδιωτική φύση) και την Ελλάδα να θεωρεί ότι αφορούσε αμοιβαία υποχρέωση μεταξύ κρατών καθώς με τις νέες συμφωνίες τα δικαιώματα των κρατών «εθνικοποιήθηκαν». Τα κράτη υποδοχής θα έπρεπε πλέον να ρυθμίσουν τις μεταξύ τους εκκρεμότητες (πολεμικές επανορθώσεις/αποζημιώσεις μεταναστών) με στόχο την αποζημίωση των πολιτών τους. Στην υπόθεση ανέκυψαν θέματα ασυμφωνίας των μερών στη εφαρμογή στη βάση της ισότητας ζητήματα πηγών του διεθνούς δικαίου, το ζήτημα της σχέσης μεταξύ Συνθηκών και τη δημιουργία νομικών δεσμών μεταξύ κρατών ή μεταξύ ενός κράτους με τους πολίτες άλλης χώρας, ζητήματα ισχύος των γενικών αρχών διεθνούς δικαίου και της αρχή της ισότητας ενώ τέθηκε το ζήτημα του σεβασμού στις διεθνείς συνθήκες. Συζητήθηκε ο διαχωρισμός μεταξύ Συνθηκών-νόμων και Συνθηκών-συμβάσεων (κατηγοριοποίηση Συνθηκών και κωδικοποίηση), καθώς και ο βαθμός υποχρεωτικής επιβολής του διεθνούς δικαίου από μια διεθνή σύμβαση. Επίσης ανέκυψε το θέμα των επιπτώσεων διεθνών συμφωνιών σε τρίτο κράτος (περίπτωση απόδοσης του 76,73% των συμμαχικών αποζημιώσεων της Βουλγαρίας στο ελληνικό κράτος χωρίς τη συγκατάθεσή της) καθώς και το κατά πόσο οι διεθνείς συμφωνίες συμβάλλονται μεταξύ κρατών ή μεταξύ ενός κράτους και των πολιτών του άλλου κράτους. Εξάλλου, αναζητήθηκε το κατά πόσον η Ελλάδα και η Βουλγαρία μπορούν μονομερώς να αλλάξουν κάποιους όρους της Συνθήκης του Νειγύ, η πιθανή εφαρμογή των γενικών αρχών ανανέωσης και υποκατάστασης στις διεθνείς υποχρεώσεις και η αποδοχή αποφάσεων αναγνωριστικού χαρακτήρα στο διεθνές δίκαιο. Η υπόθεση έθεσε και το θέμα του ορισμού της έννοιας της «νόμιμης άμυνας» και των «νόμιμων αντιποίνων», τις οποίες επικαλέστηκε το ελληνικό κράτος για να δικαιολογήσει την αναστολή της εξυπηρέτησης του χρέους που προέκυπτε από τις συμφωνίες για αποζημιώσεις που αφορούσαν την αμοιβαία μετανάστευση απέναντι στη Βουλγαρία έπειτα από αντίστοιχη άρνηση καταβολής των πολεμικών επανορθώσεων από μέρος της δεύτερης το 1931. Η νομική φύση των επανορθώσεων απασχόλησε επίσης το δικαστήριο.

Ελλάδα, Γαλλία και Βέλγιο

1934 Ελλάδα εναντίον Γαλλίας: Υπόθεση φάρων

1937 Γαλλία ενάντιον Ελλάδας: Υπόθεση φάρων Κρήτης και Σάμου

Η υπόθεση της εκμετάλλευσης των φάρων της Ελλάδας στην Κρήτη και τη Σάμο από γαλλική εταιρία έφερε αντιμέτωπες τις δύο χώρες αναφορικά με δικαιώματα εκμετάλλευσης που είχαν εκχωρηθεί στη γαλλική εταιρία Collas et Michel το 1860 από την Οθωμανική Αυτοκρατορία, της ανανέωσης τους το 1914 και της αναγνώρισης των δικαιωμάτων αυτών από το διάδοχο κράτος στις περιοχές που αποδόθηκαν σε αυτό μετά από την απόσχιση τους από την Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Στην υπόθεση ενδιαφέρον παρουσιάζει εξέταση ζητημάτων σχετικών με το καθεστώς διαδοχής των κρατών και κυριαρχίας του κράτους επί του εδάφους του ή σε εδάφη που τελούν υπό προσωρινή στρατιωτική κατοχή. Εξετάζονται επίσης ζητήματα πηγών του διεθνούς δικαίου (ζήτημα υπεροχής των συμβάσεων επί του νομικού δόγματος και δυνατότητα αλλαγής της Συνθήκης με τη συγκατάθεση των δύο πλευρών). Επιπλέον ανέκυψαν ζητήματα προσκόμισης αποδείξεων και εφαρμογής γενικών αρχών δικαίου (*bonna fidae, nemo dat quod non habet*). Αν και το ΔΔΔΔ σε απόφασή του της 17^{ης} Μαρτίου 1934 υποστήριξε ότι το συμβόλαιο εκμετάλλευσης των φάρων είχε νόμιμα ανανεωθεί την 1^η/14^η Απριλίου 1913 και άρα ήταν εν ισχύ το 1923 με την Ελλάδα υπόλογο της ανάληψης αυτής της υποχρέωσης, η υπόθεση επανήλθε λίγα χρόνια αργότερα με βασικό θέμα το νομικό καθεστώς των νησιών Κρήτης και Σάμου κατά την περίοδο που προηγήθηκε της ενσωμάτωσής τους στην Ελλάδα. Εξετάστηκαν μεταξύ άλλων η έννοια του αποσπασμένου εδάφους και πώς αυτό ορίζεται (μέσω συνθήκης ή μέσω μεταφοράς κυριαρχίας) και σε ποιο στάδιο ολοκληρώνεται η διαδικασία με την απόσπαση και την ενσωμάτωση να αποτελούν οργανικά μέρη της νομικής οδού που συνοδεύει τη μεταφορά εδάφους. Τα νησιά αυτά, καθώς πέρασαν από το στάδιο της αυτονομίας με υψηλή επικυριαρχία θεωρήθηκαν ως ενδεικτικά μιας χαλάρωσης των σχέσεων με την Οθωμανική κυριαρχία και τις υποχρεώσεις που απέρρεαν από αυτήν. Με τη σειρά του τέθηκε το ζήτημα της διεθνούς αναγνώρισης του ειδικού καθεστώτος των νησιών πριν την περίοδο της ενσωμάτωσής τους με την Ελλάδα και ζητήθηκε η απαλλαγή τους από τις υποχρεώσεις και τις ειδικές συμφωνίες που είχαν συναφθεί από την Οθωμανική Αυτοκρατορία στο στάδιο αυτό. Αποτέλεσμα της διαδικασίας ακροάσεων ήταν ο διαχωρισμός της έννοιας της ανεξαρτησίας και της αυτονομίας ενώ εξετάστηκαν οι έννοιες της επικυριαρχίας και των ημικρατικών ενοτήτων και της διεθνούς αναγνώρισής τους. Επιπλέον τέθηκε το ζήτημα της ισχύος των συμβολαίων σε έδαφος που έχει χάσει τον έλεγχο εξαιτίας ξένης στρατιωτικής κατοχής αλλά και ζητήματα διαμοιρασμού δικαιοδοσίας ή και διεθνούς ευθύνης των εγγυητριών Δυνάμεων των αυτόνομων καθεστώτων που προέκυψαν από εδάφη που αποσπάστηκαν από την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

1939 Βέλγιο εναντίον Ελλάδας: Υπόθεση Société Commerciale de Belgique (Sociobelge)

Αφορά καταγγελία αναφορικά με άρνηση της Ελλάδας να εκτελέσει διαιτητική απόφαση που εκδόθηκε υπέρ βελγικής εταιρίας και παραβίαση των διεθνών

υποχρεώσεων με ανάλογο ορισμό επανορθώσεων για συμβόλαιο ανάληψης έργων επέκτασης σιδηροδρομικού δικτύου, ανακαίνισης υπαρχόντων σιδηροδρομικών γραμμών και μεταφοράς υλικού απαραίτητου για την εκμετάλλευσή τους και απόδοσης σε επιτροπή διαιτησίας τυχόν διαφορών. Μετά την εγκατάλειψη του κανόνα του χρυσού το 1932, η ελληνική κυβέρνηση σταμάτησε την εξυπηρέτηση του χρέους της προς την εταιρία, η οποία προσπάθησε πιθανή συμπερίληψη του εν λόγω χρέους στο εθνικό χρέος, ζητώντας και λαμβάνοντας την προστασία του βελγικού κράτους το 1937. Εξετάστηκαν θέματα ορολογίας και ορισμού της «ανωτέρας βίας» και της «κατάστασης έκτακτης ανάγκης», την οποία επικαλέστηκε η ελληνική κυβέρνηση για να δικαιολογήσει την αδυναμία εξυπηρέτησης του χρέους. Οι δύο έννοιες διαχωρίστηκαν εννοιολογικά με την πρώτη να ορίζει μια κατάσταση που επιβάλλει σε ένα υποκείμενο του διεθνούς δικαίου να προβεί σε παράνομη πράξη προκειμένου να διασφαλίσει βασικά του συμφέροντα ενώ τη δεύτερη ως αδυναμία του κράτους να εκτελέσει μια διεθνή υποχρέωση. Τέθηκαν ζητήματα διπλωματικής προστασίας με βάση την έδρα και άλλα κριτήρια.

Ελλάδα και Αλβανία

1935 Ελλάδα εναντίον Αλβανίας: Υπόθεση ελληνικών μειονοτικών σχολείων

Στο πλαίσιο επιβολής της δημόσιας εκπαίδευσης στο σύνολο της αλβανικής επικράτειας, το κλείσιμο των ιδιωτικών ελληνικών σχολείων από την Αλβανική κυβέρνηση έθεσε θέματα καταπάτησης των δικαιωμάτων της ελληνικής μειονότητας όπως προέκυπταν από το άρθρο 5/1 της Διακήρυξης της Κοινωνίας των Εθνών της 2ας Οκτωβρίου 1921 για σεβασμό στους πολίτες που ανήκαν σε γλωσσική, θρησκευτική και φυλετική μειονότητα την οποία είχε υπογράψει η Αλβανία. Η αναγνώριση από το δικαστήριο επιβολής των διεθνών συμφωνιών επί της κυριαρχίας των εθνικών νόμων και του ίσου δικαιώματος στην εκπαίδευση οδήγησε σε άνοιγμα των σχολείων την ίδια χρονιά. Η υπόθεση αυτή συνδέεται με το δίκαιο των μειονοτήτων και την προσπάθεια του ΔΔΔ να το επιβάλει ως οργανικό μέρος του διεθνούς δικαίου σε τρεις περιπτώσεις: α)ερμηνεία της έννοιας της μειονότητας και των ζητημάτων που την περιβάλλου, β)δικαιώματα μειονοτήτων, γ)διεθνής προστασία των δικαιωμάτων αυτών. Συγκεκριμένα εξετάστηκε το δικαίωμα της ισότητας στην αντιμετώπιση αλλά και του προνομιακού καθεστώτος που απολάμβαναν τα μέλη της μειονοτικής ομάδας, σύμφωνα με το μειονοτικό δίκαιο, στα θέματα εκπαίδευσης. Η αντιπαράθεση επικεντρώθηκε γύρω από την ισότητα των δικαιωμάτων και τη ντε φάκτο ισότητα μεταξύ της πλειονότητας και της μειονότητας και την ευθύνη της κυβέρνησης τόσο για πράξεις όσο και για παραλείψεις.

Στόχοι που επιτεύχθηκαν-πορίσματα της έρευνας

Μέσα από τη ανάλυση των ελληνικών υποθέσεων στο ΔΔΔΔ:

α) Φωτίστηκαν και συμπληρώθηκαν με μια διαφορετική οπτική πτυχές της εξωτερικής πολιτικής του ελληνικού κράτους, και οι προσπάθειες χρησιμοποίησης των νέων διεθνών μηχανισμών επίλυσης των διακρατικών διαφορών που έκαναν την εμφάνισή

τους μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο προς όφελος των εθνικών συμφερόντων, κυρίως αναφορικά με την προστασία των δικαιωμάτων ιδιωτών τόσο ως άτομα, όσο και ως μέλη μειονοτικών ομάδων. Την ίδια στιγμή συμπληρώθηκε η μελέτη πτυχών της ελληνικής και βαλκανικής ιστορίας, θέματα διμερών σχέσεων, αλλά η ιστορία της διαμόρφωσης των διάδοχων κρατών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Παράλληλα εξετάστηκε ο ρόλος των Συνθηκών Ειρήνης και του νέου συστήματος μειονοτικής προστασίας που προωθήθηκε κατά την περίοδο του μεσοπολέμου με βάση τα διάφορα μειονοτικά ζητήματα που αναδύθηκαν ως απόρροια του ειδικού καθεστώτος οργάνωσης της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στα διάδοχα αυτής κράτη.

β) Αναλύθηκε και συμπληρώθηκε η ιστορία διεθνών πολιτικών και ακαδημαϊκών θεσμών που έκαναν δυναμικά την εμφάνισή τους κατά την περίοδο του μεσοπολέμου ως απόρροια της εντατικοποίησης των διεθνών σχέσεων και έπαιξαν ρόλο τόσο στην προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών, όσο και στη διαμόρφωση νέων πολιτικών πρακτικών. Μέσω της μελέτης έγινε φανερό η αλληλεπίδραση και εξέλιξη ενός δικτύου προώθησης της διεθνούς δικαιοσύνης, ως μέσο επίλυσης των διακρατικών διαφορών χωρίς τη χρήση βίας, μέσω μιας διαδικασίας δημιουργίας μηχανισμών ειρηνικής επίλυσης των διαφορών, που αποτελούνταν από ένα δίκτυο νομικών (Μικτά διαιτητικά δικαστήρια, ΔΔΔΔ) και διπλωματικών (μικτές επιτροπές, επιτροπές έρευνας) μέσων. Με ενδιαφέρον παρακολούθηθηκε η προώθηση μέσω της δράσης των δικαστηρίων της κωδικοποίησης του διεθνούς δικαίου και της εξαγωγής νομολογίας, αλλά και η αλληλεπίδραση και ανταλλαγή προρισμάτων του ΔΔΔΔ τόσο με τα εθνικά δικαστήρια, όσο και με τους νέους διπλωματικούς μηχανισμούς που έκαναν δυναμικά την εμφάνισή τους στον μεσοπόλεμο (πολιτική διαιτησία, μικτές επιτροπές, επιτροπές έρευνας). Ενδιαφέρον παρουσιάζει εξάλλου η έρευνα και εξέλιξη της νομολογίας μέσω της ανάλυσης των ζητημάτων που προέκυπταν μέσα στο πλαίσιο διεθνών ακαδημαϊκών οργανισμών προώθησης του διεθνούς δικαίου αλλά και εξειδικευμένων νομικών περιοδικών στη χρυσή εποχή του δόγματος της «ειρήνης διά του δικαίου» (Ινστιτούτο Διεθνούς Δικαίου, Ακαδημία της Χάγης κλπ). Εξίσου ενδιαφέρουσα θα ήταν επίσης στο μέλλον η μελέτη της πρόσληψης και διάχυσης της ιδέας της διεθνούς δικαιοσύνης στα ευρεία στρώματα του πληθυσμού, μέσω του τύπου.

γ) Αναδύθηκε η δυναμική του πλούτου και της ισχύος που αναπτύσσεται μεταξύ του κέντρου και της περιφέρειας της Ευρώπης στο μεσοπόλεμο όπως αυτή διαμορφώνεται μέσα από τα έγγραφα του ΔΔΔΔ (παρατηρήθηκε ότι όσο πιο μακριά βρίσκεται γεωγραφικά ή σε επίπεδο αναφορών το κράτος προσφυγής, τόσο πιο δύσκολα εισακούγεται η φωνή του στα βασικά όργανα της Κοινωνίας των Εθνών, όπως το Συμβούλιο από την έγκριση του οποίου πρέπει να περάσει η προσφυγή ώστε να φτάσει στο ΔΔΔΔ). Σε κάθε περίπτωση αναδείχτηκε ο νέος μηχανισμός επίλυσης των διακρατικών διαφορών και η διαδικασίες που προβλεπόταν από το Καταστατικό της Κοινωνίας των Εθνών για την προώθηση της ειρήνης μεταξύ των κρατών. Παράλληλα, (Υπόθεση Μαυρομάτης) αναδείχτηκαν τα δικαιώματα των κρατών μέσα στο σύστημα των Εντολών που ακολούθησε τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο.

δ) Εντοπίστηκαν οι απαρχές συγκεκριμένων θεσμών του διεθνούς δικαίου, ενώ αναλύθηκε η εξέλιξη και συνεισφορά τους στο σύγχρονο ιδιωτικό και δημόσιο διεθνές δίκαιο. Παρακολουθήθηκε επίσης η επιρροή και αλληλεπίδρασή των νέων αυτών θεσμών με τα εθνικά νομικά συστήματα και την εξωτερική πολιτική των κρατών αλλά και γενικότερα ο ρόλος του διεθνούς δικαίου ως μέσου διεθνούς διακυβέρνησης, συγκεκριμένα ως προστάτη των ιδιωτικών συμφερόντων στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και τα Βαλκάνια, αλλά και ο τρόπος με τον οποίο ο διεθνής νομικός λόγος αναδιαμορφώνει τη σχέση, κέντρου-περιφέρειας. Έγινε κατά συνέπεια δυνατή η αναγνώριση της αλληλεπίδραση διαφορετικών κρατικών πολιτικών και νομικών συστημάτων και σκέψης καθώς και η επαναπροσέγγιση της ιδέας των συνόρων μεταξύ του διεθνούς και του εθνικού, της φόρμας και του πλαισίου, του δημοσίου και του ιδιωτικού. Μέσα από την ελληνική περίπτωση, υπήρξε μια γενικότερη και πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση φαινομένων, μεταξύ των οποίων η προστασία των μειονοτήτων, των δικαιωμάτων του ατόμου και της ιδέας του περιορισμού μέσω του διεθνούς δικαίου της απόλυτης εθνικής κυριαρχίας των κρατών. Φυσικά, ένας τέτοιος στόχος επιτεύχθη μόνο μέσα από μια ευρύτερη οπτική, μια παγκόσμια οπτική, η οποία χαρακτηρίζει εξάλλου και το έργο νομολογίας του ΔΔΔΔ, και της σύγκρισης των ελληνικών περιπτώσεων με άλλες διεθνείς υποθέσεις με κοινές παραμέτρους και ζητήματα. Επιπλέον, η ανάδυση του διεθνούς δικαίου ως παράγοντα επίλυσης των διακρατικών διαφορών κατέδειξε το βαθμό επιρροής και αλληλεπίδρασής του με τις κρατικές πρακτικές και τις τοπικές πολιτικές. Απέδειξε δηλαδή τα όρια και τις υποσχέσεις του διεθνούς δικαίου ως προς την υπαγόρευση των εθνικών πρακτικών και τη χάραξη μιας διεθνούς νομικής τάξης, αλλά και τη εργαλειοποίησή του ως μέσο επιβολής κρατικών πολιτικών.

ε) Παράλληλα, κατέστη εφικτή η μελέτη της ανάπτυξης μιας νέας διεθνούς κοινότητας διεθνολόγων/τεχνοκρατών με επαγγελματικό προσανατολισμό μη καθαρά ακαδημαϊκό, καθώς οι δικηγόροι των κρατών καλούνται, σε συνεργασία με τους πολιτικούς αντιπροσώπους να εξυπηρετήσουν στόχους που συχνά έρχονται σε αντιπαράθεση. Από τη μία πλευρά υποστηρίζουν τα συμφέροντα των διαφόρων κρατών-εθνών (είναι σύνηθες ένας διεθνής δικηγόρος να μην είναι της ίδιας εθνικότητας με το κράτος που υποστηρίζει), από την άλλη πλευρά, καλούνται να στηρίξουν την ιδέα μιας ανεξάρτητης διεθνούς δικαιοσύνης. Μέσω της συμμετοχής στους νέους νομικούς μηχανισμούς όπως το ΔΔΔΔ, αναδείχτηκαν προσωπικότητες με πολυσχιδή δραστηριότητα, που έδρασαν τόσο ως πολιτικοί, όσο και ως νομικοί, θεωρητικοί του δικαίου αλλά και δικηγόροι που καλούνται να φέρουν αισίως εις πέρας εθνικές υποθέσεις. Εξάλλου αναδείχτηκαν τα δίκτυα των νομικών αυτών καθώς κατέστη φανερό ότι διεθνείς δικαστές και δικαστικοί εκπρόσωποι ή δικηγόροι, είχαν σπουδάσει στα ίδια ευρωπαϊκά πανεπιστήμια, κατείχαν κοινούς κώδικες επικοινωνίας και είχαν επηρεαστεί, ανήκαν ή εξέφραζαν τις ίδιες ή παρόμοιες σχολές σκέψης. Ενδιαφέρον αποτέλεσε η χρήση κοινών επιχειρημάτων άλλοτε προς υποστήριξη και άλλοτε προς καταδίκη συγκεκριμένων σημείων των υποθέσεων.

Ενδεικτικές πηγές-βιβλιογραφία

Βασική πηγή της έρευνας αποτέλεσαν τα επίσημα πρακτικά του ΔΔΔΔ (*Recueil de la CPJI*, Leyde: Publications de la CPJI) τα οποία χωρίζονται σε επτά κατηγορίες: série A (αποφάσεις και ψηφίσματα νομολογίας), série B (συμβουλευτικές γνώμες), série AB (αποφάσεις, ψηφίσματα, συμβουλευτικές γνώμες και διαταγές), série C (πράξεις και έγγραφα σχετικά με τις αποφάσεις και τις συμβουλευτικές γνώμες), série D (πράξεις και έγγραφα σχετικά με την οργάνωση του δικαστηρίου), série E (ετήσιες αναφορές), série F (κατάλογος εκδόσεων). Στην ανάλυση και ερμηνεία των υποθέσεων από τη σκοπιά του διεθνούς δικαίου χρησιμοποιήθηκε το πεντάτομο *Répertoire des décisions et de documents de la procédure écrite et orale de la CPJI* υπό την επιμέλεια του Paul Guggenheim. Χρησιμοποιήθηκαν επιπλέον στοιχεία και αλληλογραφία για τις υποθέσεις από προσωπικά αρχεία των διπλωματών Ν. Πολίτη και Α. Πολίτη, βιογραφικά λεξικά, άρθρα από εξειδικευμένα νομικά περιοδικά και σχετική με το θέμα ελληνική και ξενόγλωσση βιβλιογραφία.

Δραστηριότητα μεταδιδακτορικού ερευνητή

Ακολουθεί λίστα με συνέδρια στα οποία η ερευνήτρια συμμετείχε με την ιδιότητα του μεταδιδακτορικού ερευνητή του ΕΚΠΑ και άρθρα που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της μεταδιδακτορικής αυτής μελέτης.

1. Λουξεμβούργο, 30 Σεπτεμβρίου-1 Οκτωβρίου 2021, Max Planck Institute Luxembourg for Procedural Law, “Mixed Arbitral Tribunals, 1919-1930: An Experiment in the International Adjudication of Private Rights”. Τίτλος ανακοίνωσης: “The Romanian-Hungarian Mixed Arbitration Tribunal: protection of enemy’s private property, MAT’s competence and the role of League of Nations’ Council”.
2. Κατάνια, 15-16 Απριλίου 2021 (διαδουκτωακό) ESIL Research Forum, “Solidarity. The Quest for Founding Utopias in International Law.” Τίτλος ανακοίνωσης: “European Solidarity as a constructive element of the European Union: The French sociological school of international law”
3. Αθήνα, 24-27 Νοεμβρίου 2020 (διαδουκτωακό), 2^ο Συνέδριο Ελληνικής Εταιρείας Μελέτης του Εγκλήματος και του Κοινωνικού Ελέγχου «Κοινωνική Πραγματικότητα, κριτικός λόγος και ποινικό φαινόμενο», Ε.Ε.Μ.Ε.Κ.Ε & Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, 2020, Τίτλος ανακοίνωσης: «Η νομική σχολή του κοινωνικού αντικειμενισμού και η συμβολή της στην εξέλιξη της διεθνούς ποινικής δικαιοσύνης μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο: η περίπτωση του Νικολάου Πολίτη (1872-1942)»
4. Αθήνα, 14 Δεκεμβρίου 2019, Επιστημονική ημερίδα, «1919: Η σύνοδος ειρήνης του Παρισιού μέσα από το πρίσμα των γαλλοελληνικών σχέσεων των αρχών του 20ού αιώνα», Γαλλική Σχολή Αθηνών, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος», Τίτλος ανακοίνωσης: «Ελληνογαλλικές σχέσεις κατά τη Συνδιάσκεψη της Ειρήνης (1919): η περίπτωση του Νικολάου Πολίτη (1872-1942)»

5. Κομοτηνή, 7 Νοεμβρίου 2019, Επιστημονική ημερίδα, «Τρομοκρατία, Ανθρώπινα Δικαιώματα και Χρήση βίας, Εργαστήριο Διεθνούς Δικαίου & Διεθνών Σχέσεων «Κρατερός Ιωάννου» της Νομικής Σχολής του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, Ίδρυμα Διεθνών Νομικών Μελετών Καθηγητού Ηλία Κρίστη, Ίδρυμα Καλλιόπης Κούφα, Τίτλος εισήγησης: «Από την Επιτροπή Υπευθύνων Εγκλημάτων Πολέμου και Ποινών (1919) στην Επιτροπή για την Καταστολή της Τρομοκρατίας (1937): η πρόσληψη της έννοιας της διεθνούς τρομοκρατίας στον μεσοπόλεμο»
6. Ναύπλιο, 3-5 Οκτωβρίου 2019: Επιστημονική συνάντηση, «Πολιτική και Κράτος στην Ελλάδα κατά τον 20^ο και 21^ο αιώνα», Ιστορικό αρχείο Alpha Bank, Κέντρο Πολιτισμού και τεκμηρίωσης Τράπεζας της Ελλάδος, Τίτλος εισήγησης: «Επίκαιρες πτυχές μιας ατελούς ενσωμάτωσης: η περίπτωση των «Νέων Χωρών».
7. Κοπεγχάγη, 13-14/06/2019: Διεθνές συνέδριο, “The League of Nations and International Law, 1919-1945”, University of Copenhagen. Τίτλος εισήγησης: «The protection of individual and minority rights within the LON framework».
8. Θεσσαλονίκη, 10-12/05/2019: Διεθνές συνέδριο, «Η Γενοκτονία των χριστιανικών πληθυσμών της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και οι συνέπειές της (1908-1923), Έδρα Ποντιακών Σπουδών, ΑΠΘ. Τίτλος εισήγησης: «Η “συστηματική εξολόθρευση του χριστιανικού στοιχείου” της οθωμανικής αυτοκρατορίας όπως παρουσιάστηκε στα πρακτικά της Επιτροπής Υπευθύνων και Ποινών κατά τη Συνδιάσκεψη της Ειρήνης (1919)».

Άρθρα

1. **Παπαδάκη Μαριλένα**, «Επίκαιρες πτυχές μιας ατελούς ενσωμάτωσης: η περίπτωση των «Νέων Χωρών», Γ. Βούλγαρης, Κ. Κωστής, Σ. Ριζάς (επιμ.), *Ο Μεγάλος Μετασχηματισμός: κράτος και πολιτική στην Ελλάδα του 20ού αιώνα*, Διαδρομές Ιστορίας, Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη, 2020, σσ. 274-306.
2. **Papadaki Marilena**, “Kalliopi Koufa 1936- ” in Immi Tallgrenn (ed.), *Portraits of Women in International Law: New Names and Forgotten Faces*, Oxford: Oxford University Press, 2021. [σε εκκρεμότητα δημοσίευσης]
3. **Papadaki Marilena**, “Creating traditions of international justice: the case of Nicolas Politis”, in P. Sean Morris (ed.), *Law, Politics and the Formation of the League of Nations: Legal Committees and the Struggle for the International Political Order*, London: Routledge, 2021.
4. **Παπαδάκη Μαριλένα** «Η στρατιά της Ανατολής (1915-1919) υπό το φως των νομικών πηγών: ζητήματα νομιμοποίησης και αλληλεπίδρασης με τις τοπικές κοινότητες», *Πρακτικά Διεθνούς Δημερίδας «Η Στρατιά της Ανατολής στη Θεσσαλονίκη, 1915-1918: η πόλη και οι αναπαραστάσεις της»*, (Βυζαντινό Μουσείο, 18-19 Σεπτεμβρίου 2018), Θεσσαλονίκη: Βυζαντινό Μουσείο Θεσσαλονίκης, 2020, σ. 91-100.

5. **Παπαδάκη Μαριλένα** «Ελληνογαλλικές σχέσεις κατά τη Συνδιάσκεψη της Ειρήνης (1919): η περίπτωση του Νικολάου Πολίτη (1872-1942)», στο *Πρακτικά ημερίδας «Η σύνοδος ειρήνης του Παρισιού μέσα από το πρίσμα των γαλλοελληνικών σχέσεων των αρχών του 20ού αιώνα»*, Γαλλική Σχολή Αθηνών, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος», Αθήνα 14 Δεκεμβρίου 2019. [σε εκκρεμότητα δημοσίευσης]
6. **Παπαδάκη Μαριλένα**, «Από την Επιτροπή Υπευθύνων Εγκλημάτων Πολέμου και Ποινών (1919) στην Επιτροπή για την Καταστολή της Τρομοκρατίας (1937): η πρόσληψη της έννοιας της διεθνούς τρομοκρατίας στον μεσοπόλεμο», *Πρακτικά επιστημονικής ημερίδας, «Τρομοκρατία, Ανθρώπινα Δικαιώματα και Χρήση βίας»*, Εργαστήριο Διεθνούς Δικαίου & Διεθνών Σχέσεων «Κρατερός Ιωάννου» της Νομικής Σχολής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, Ίδρυμα Διεθνών Νομικών Μελετών Καθηγητού Ηλία Κρίσπη, Ίδρυμα Καλλιόπης Κούφα, Κομοτηνή, 7 Νοεμβρίου 2019. [σε εκκρεμότητα δημοσίευσης]
7. **Papadaki Marilena**, “The “systematic extermination” of the Christian element as presented before the Committee of the Authors of War Crimes and Penalties”, *Proceedings of International Conference “Genocide of Christian populations of the Ottoman Empire and its consequences (1908-1923)*, AUTH, Faculty of Philosophy, Chair of Pontic Studies, 10-12 May, 2020. [σε εκκρεμότητα δημοσίευσης]
8. **Papadaki, Marilena**, “The Romanian-Hungarian Mixed Arbitration Tribunal: protection of enemy’s private property”, in *Proceedings of International Conference “Mixed Arbitral Tribunals, 1919-1930: An Experiment in the International Adjudication of Private Rights”*, Planck Institute Luxembourg for Procedural Law, MAT’s competence and role of League of Nations’ Council”, Luxembourg. [σε εκκρεμότητα δημοσίευσης]
9. **Παπαδάκη Μαριλένα**, «Η νομική σχολή του κοινωνικού αντικειμενισμού και η συμβολή της στην εξέλιξη της διεθνούς ποινικής δικαιοσύνης μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο: η περίπτωση του Νικολάου Πολίτη (1872-1942)», στο *Πρακτικά 2^ο Συνεδρίου Ελληνικής Εταιρείας Μελέτης του Εγκλήματος και του Κοινωνικού Ελέγχου «Κοινωνική Πραγματικότητα, κριτικός λόγος και ποινικό φαινόμενο»*, 2021. [σε εκκρεμότητα δημοσίευσης]

Επιπλέον, με την ιδιότητα του μεταδιδακτορικού ερευνητή του ΕΚΠΑ, η Μαριλένα Παπαδάκη κατέθεσε προς έγκριση ερευνητικό πρόγραμμα στην 3^η Προκήρυξη ΕΛΙΔΕΚ με θέμα «Η Ελλάδα στην Κοινωνία των Εθνών (1919-1939)».

Ακολουθεί περίληψη της έκθεσης στην αγγλική γλώσσα:

Marilena Papadaki, *Greece at the Permanent Court of International Justice (1920-1940)*

My research is focusing on examining the Greek presence in the Permanent Court of International Justice (PCIJ). The research covers the presentation and analysis of the

cases where the Greek state appealed to the court, the advisory opinions it requested, the representatives sent to defend its interests and the jurisprudence that emerged from these cases. It consists of an interdisciplinary study falling between the disciplines of diplomatic history and the history of international law, considering both the historical and social context in which each case was set, and the legal dimension and thinking that surrounded it. The research follows the general sequence of the history of international law, remaining limited for many years to analyses of the legal thought of prominent international lawyers and various schools of thought and its turning to new approaches with a clear interdisciplinary orientation. This shift appeared during the last ten years and resulted to a more concerted development of the history of international law, with clear influences from the various deconstructive approaches to legal discourse and practice.

The research focuses on the role of the PCIJ as the main international judicial institution of the interwar period, which contributed, through its activities, to the development and evolution of international law and to the establishment of the idea of peaceful settlement of international disputes through law. The various Greek cases that are the subject of the research are mainly connected with the interpretation of ambiguous points in the Treaties of Lausanne and Neuilly, minority issues in the Balkans, as well as the protection of the rights of Greece arising from the status of appointments in the Ottoman Empire, following the territorial rearrangements that occurred after the First World War and the establishment of the system of Commandments. The methodology followed covers (a) the examination and analysis of the institution of arbitration through the judicial process in relation to its historical and social context; (b) a general analysis of the action and work of the PCIJ through the examination of important cases, their historical context and their contribution to the development of international law; (c) the examination and analysis of the cases in which Greece is involved, with a special focus on the main axes of argumentation of the state's advocates and with emphasis on the contradictions and the dispute which they are called upon to resolve; (d) an attempt to place each case in its historical context, with a brief description of the foreign policy and external relations of the two States at the time of the trial and of the historical relations between them, aiming to monitor the interaction of international legal theory with state practice; (e) the division of the cases on the basis of the bilateral external relations; (f) the relationship with regard to international law interpretation in the light of the following categories: (i) delimitation of jurisdiction of international law and national legal orders (systematic relations between the international legal order and the domestic legal order; (ii) domestic law versus international justice, international law versus domestic courts); (iii) State jurisdiction [over territory (internal waters, maritime zones, territories under military occupation or secession) and populations]; (iv) subjects of international law, rights and obligations, (v) International responsibility, war and neutrality; (g) attempt to collect biographical data on the advocates of Greek cases.

Through the analysis of Greek cases in the PCIJ (a) the Greek state's foreign policy was complimented with a different perspective which promoted the efforts to use the new international mechanisms for the resolution of inter-state disputes that emerged after the First World War for the benefit of national interests. Those were mainly about the protection of the rights of individuals both as individuals and as members of minority

groups. At the same time, the study of different aspects of the Greek and Balkan history, issues of bilateral relations, but also the history of the formation of the successor States of the Ottoman Empire was completed; (b) the role of the Peace Treaties and the new system of minority protection promoted during the interwar period was examined, based on the various minority issues that emerged as a result of the special organizational status of the Ottoman Empire in its successor states; (c) the history of international political and academic institutions that emerged dynamically in the interwar period was also covered, as a result of the intensification of international relations and the role they played both in promoting cooperation between states and in shaping new political practices, (d) through the research the interaction and evolution of a network for the promotion of international justice was analyzed as a means of resolving inter-state disputes without the use of force, through a process of creating mechanisms for the peaceful settlement of disputes, consisting of a network of legal (Joint Arbitration Tribunals, ICJ) and diplomatic (Joint Commissions, Commissions of Inquiry) instruments; (e) the dynamics of wealth and power development between the center and the periphery of Europe in the inter-war period as it is described in the documents of the ICJ has been revealed; (f) the origins of specific institutions of international law were identified along with their contribution to the evolution of modern private and public international law. Their influence and interaction with the national legal systems and the foreign policy of States and, more generally, the role of international law as an instrument of international governance, in particular as a protector of private interests in the Ottoman Empire and the Balkans, and the way in which international legal discourse reshapes the center-periphery relationship were also traced; (g) the analysis of the emergence of international law as a factor in the resolution of inter-state disputes has demonstrated the limits and promises of international law in terms of dictating national practices and establishing an international legal order, but also its instrumentalization as a means of enforcing state policies; (h) it became possible to study the emergence of a new international community of international lawyers/technocrats and their participation in academic and political networks resulting in the use of common argumentation and legal vocabulary in order to support the interests of the various nation-states and at the same time maintaining the idea of an independent international system of justice.